

Farlige kys

Peter Schepelern

Stangerups nye film genoptager tematikken fra hans tidligere værker. Journalisten i »Slangen i brystet«, præsten i »Giv Gud en chance om søndagen«, filminstruktøren og til en vis grad også jeg-personen i »Løgn over løgn« og psykiateren i »Farlige kys« er alle repræsentanter for en typisk dansk (fiktions?) skikkelse: taberen. De er alle – mere eller mindre – nederlagsramte personer, som er afmægtige over for omverdenens krav; de kan ikke honorere de roller, de er sat til at spille og fortæres derfor indefra – om ikke af slanger i brystet så – af tvivl og anfægtelser.

Psykiateren Torben er en af systemets professionelle »hjælpere«, hvorfor hans hjælpeløshed er særlig påfaldende. Han behøver selv hjælp. Hans afmagt og utilstrækkelighed er både af professionel og privat karakter. Han er på kant med sine kolleger på statshospitalet, hvor han er ansat, og de gruppedynamiske selskabslege skaber ikke den tilsigtede tillid hos ham, men aggressivitet. Han erkender sin hjælpeløshed over for en patient, som er desperat ved tanken om naturens ødelæggelse. Taber-tematikken går så langt ud i detaljerne som den lille scene, hvor han taber (!) sine Irma-varer og tørrer sine tilsølede hænder af i ansigtet på den uhjælpsomme chauffør med ordene »Tak for hjælpen!«, og kigger man godt efter i scenerne i hans lejlighed, ser man at romanen »Taber og vinder« (af Poul Vad) står på bogreolen. Han kommer dog især til kort i forholdet til patienten Birte, som er tvangsinterneret efter at have forvoldt sin mands død. Han er impotent, første gang de er sammen. Han formår heller ikke som læge at hjælpe hende, når det kommer til stykket. Hverken erhvervsmæssigt eller personligt kan han leve op til situationerne. Til sidst flygter han en utroværdig flugt med hende. Han kan forekomme beslægtet med jeg-personen i »Løgn over løgn«, om hvem det hedder et sted: »Kun ved at flygte fra virkeligheden får han et energisk forhold til den og undgår han, som det undtagelsesmenneske han bilder sig ind at være, at blive knust af trivialiteter, ensformighed, kedsomhed«. Man ser parret – fra en fugleperspektivisk synsvinkel, der understreger deres sårbarhed – ved Møns Klint, hvor deres flugt er endt. Underlægningsmusikken (af Patrick Gowers der også komponerede til »Balladen om Carl-Henning« og »Giv Gud en chance ...«) overdøver replikkerne og angiver (måske utilsigtet) med sin pastiche på Richard Strauss' fin de siècle-værker det forlorne og utidssvarende ved denne romantiske flugt tilbage til naturen. Men som de andre stangerup'ske tabere er også Torben en analytisk natur. »Hvad er det for kræfter, der slår os ud af kurs? Hvad er normalt? Hvad er det at være menneske?« spør-

Still/ slutscenen i »Farlige kys«, hvor patienten Birte elektrochok-behandles, mens den mareridtsagtige forstemte vals på lydbåndet tiltager i styrke, da behandlingen sættes i gang.

ger han retorisk. »Akademikere er simpelthen det mest forfærdelige folkefærd, der findes. De er professionelt ærlige og kan kun lyve. Skriver under på protester ... men det drejer sig om magt og penge.« Her er da en selvran-sagende akademiker som læsningen af »Løgn over løgn« har bevidstliggjort!

Filmen tegner et meget konsekvent billede af denne taber og supplerer det med andre taber-skikkelser: pigens, hendes mor og hendes myrdede (?) mand, der forsøgte at blive seriøs forfatter (»han skrev også en bog ... men de sagde, at den var for firkantet og at man ikke troede på personerne ...«) men endte som porno-skribent. Endelig er statshospitalet jo for så vidt en hel institution for tabere (hvilket skaber en vis sammenhæng til de sociale tabere i Stangerups franske TV-film »Pelouse Interdit«). Men der er noget, der tyder på, at Stangerup har tænkt sig filmen anderledes.

I den af ham selv forfattede programtekst hedder det bl. a.: »Farlige kys« er ikke på nogen måde en debatfilm om psykiatri, den er tænkt som en ren kærlighedsfilm'. Og: 'Skal man sige det kort, handler »Farlige kys« om retten til at leve på sine følelsers betingelser'. Man må min-des, hvad D. H. Lawrence har sagt: 'Trust the tale, not the teller!' Instruktøren har naturligvis ret til at udtale sig om sine intentioner, men det er for så vidt udover hans kompetence at afgøre, hvad filmen er (og ikke er) blevet. Når jeg fremhæver dette, er det, fordi filmen forekommer mig splittet mellem intention og resultat.

Kærlighedstematikken – og spørgsmålet om at leve på sine følelsers betingelser – er mest knyttet til pigens skik-kelse, men hun er samtidig den svagest karakteriserede. Man får slet ikke indtryk af, at hun giver psykiateren kærlighed »i rigt mål« (programmet). Hendes forhistorie – og med den muligheden for en dybere forståelse af personen – fortøner sig i det uvisse, d. v. s. i et par upålidelige flash-backs: »Det er heller ikke rigtigt. Sådan var det slet ikke!« siger hun efter at have fortalt om det mislykkede ægte-skab. Men hvordan var det da? Hendes »tilfælde« forbliver uforklaret (modsat de psykiatriske tilfælde i film som »Mishandlingen« og den tematisk stærkt beslægtede »Li-lith«). Indtil slutningen forekommer hendes adfærd ikke mere unormal end de »normale«s, hendes normalitet er i hvert fald påfaldende i sammenligning med de andre pa-tienter, som i flere tilfælde synes at være trådt lige ud af de gode gammeldags tossehistorier. Filmens psykiatriske tematik er således uafklaret, og det nytter ikke meget, at det forsikres, at det »ikke på nogen måde er en debatfilm om psykiatri«, når det samtidig er åbenbart for enhver, at filmen faktisk handler om psykiatere og deres patienter.

Men det er ikke fordi kærligheden og »at leve på sine følelsers betingelser« er mere gennemspillede temaer. Kærligheden mellem de to fremstår ikke videre positiv: der er en betydelig lighed mellem det første samvær på Hotel Sheraton, hvor de erotiske udfoldelser har aggres-siv karakter og flash-back'et om slagsmålet, der ender med ægtemandens død, en lighed som også er under-streget dekorationsmæssigt med det fælles regnbueorna-ment. Den anden kærlighedsscene ved stranden er sam-tidig indledning til at pigens galskab bliver evident; hun lægger regnfang-blomsterstande på den sovende Torbens ryg, og handlingen har dels poetisk karakter (en kærlig-hedshandling), dels dæmonisk (er det et dødsritual?), dels manisk som udtryk for hendes psykiske tilstand. Den efter-følgende scene hvor Birte, klædt i kridtfabrikkens hvide klæde, træder ned gennem fabrikkshallen som en brude-klædt Ofelia, og de underlige gæster stumt ser på, kan

godt gå hen og blive sæsonens diskussionsobjekt blandt filminteresserede (i skarp konkurrence med drømmene i »Borgerskabets diskrete charme«). Mysteriet er, at også Torben øjensynligt kan se disse personer, som man først tror er fostre af pigens forstyrrede fantasi. Men det kan nok forklares som subjektiveret virkelighedsgengivelse: personerne er nok til stede, men kun i hendes fantasi er de festklædte bryllupsgæster. Her foretages så et vel-beregnet tidsoverspring i fortællingen til slutindstillingen: et nærbillede af Birte som får elektrochok-behandling. Billedet af hendes hovede med elektroder ved ørerne ligner og knytter sig derved til to tidligere, centrale sce-ner: scenen hvor den voldsomme flylarm får dem begge til at holde sig for ørerne, og begyndelsen hvor Birte via høretelefoner hører filmens gennemgående tema, den mareridtsagtige forstemte vals, som også høres her til slut, hvor den brat tiltager i styrke, da strømmen slutes, som om det er selve denne musik, der er hendes uhel-bredelige galskab.

I fortællingens periferi findes desuden filmen igennem en række – lovlige moderigtige – hentydninger til forure-ningsproblematikken, ikke videre overbevisende indarbej-det i helheden: der fortælles om vandforgiftning, der kræ-ver militærhjælp (vag science fiction à la den svenske »Deadline«), Torbens køkken flyder med affald bl. a. Scherfigs øldåser (kunstneren i forureningens tjeneste?); da pigens besøger ham, mødes de ved skraldespanden; der er de smadrede Irma-varer, de forurenede strande ved Roskilde Fjord, og foredragsholderen i Vikingeskibs-museet gør opmærksom på, at »vikingerne levede i per-fekt økologisk balance med deres omgivelser«, der er på-trængende trafikstøj bl. a. jetmaskinens infernalske larm, som fremkalder det første kys; der er patienten, som be-tror sig: »Fuglene er døde ... vandet ... floderne ... ikke mere luft ... De siger, jeg skal tilpasse mig ... til en ver-den uden luft, uden floder, uden dyr. Jeg kan ikke rumme det!« – »Det kan jeg heller ikke!« svarer Torben desillusio-neret, de sidder i et kontor hvis væg – megetsigende – prydes af plakaten til Franz Ernsts psykiatri-film »Livet er en drøm«. Og i TV tales der om oliekatastrofe på havet, mens to børn ser på. – Det er ingen »ren« kærligheds-film!

Stangerups film har øjeblikke, hvor tingene lykkes: pa-tient-festen (som forekommer inspireret af en lignende scene i Bertoluccis »Medløberen«) hvor Birte danser med Torbens tidligere veninde, og intense momenter i Lotte Tarps monologer. Men det er som om, instruktøren ikke rigtig tror på sin historie, ikke kender personerne til bunds. Filmen fremsætter næsten uophørligt meninger, synspunk-ter, tanker; den er et – til dels inciterende – diskussions-oplæg, overbebyrdet med centrale replikker, megetsig-ende detaljer, tematiske momenter – men samtidig vil den være »et filmisk digt«, fortælle noget om ufornuften, kærligheden, følelsernes protest.

Det er denne splittelse, som på én gang gør »Farlige kys« til en stimulerende og en irriterende oplevelse.

■ FARLIGE KYS

Arb.titel: Det foregår i Danmark. Danmark 1972. **Dist:** Obel Film. **P-selskab:** ASA Film Production. **P:** Sven Grønlykke. **P-leder:** Erik Crone. **P-ass:** Leif Olin. **Instr/Manus:** Henrik Stangerup. **Instr-ass:** Gert Fredholm. **Foto:** Henning Camre/Ass: Michael Christensen. **Farve:** Eastmancolor. **Lys:** Kaj Larsen, Bo Riemer. **Klip:** Lars Brydesen. **Rekvis:** Erling Jørgensen. **Musik:** Patrick Gowers. **Tone:** Kaj Gram Larsen, Ib Markwarth. **Makeup:** Kirsten Guldbrandsen. **Medv:** Lotte Tarp (Patienten), Erik Wedersø (Den unge psykiater), Lisbeth Movin, Danny Andersen, Niels Barfoed, Anne-Lise Gabold, Vera Gebuhr, Finn Jørgen-sen, Erik Kjærsgaard, Georg Kringselbach, Sten Kaalø, Gerda Madsen, Manja Mourier, Erik Nørgaard, Peter Ronild, Elsebeth Reingaard, Lise Schrøder, Inger Stender, Hans Chr. Ægidius, Jens Østerholm, Ricardos Jazzband. **Læng-de:** 85 min., 2920 m. **Censur:** Grøn. **Prem:** Dagmar.